

Stjärncyklister – och en stimulerande tränare

Cykelsporten har länge förknippats med olika former av skumma förehavanden och användning av stimulantia och doping. Choppy Warburton betecknas som föregångare när det gäller användning av numera otillåtna stimulerande medel, och som en första klassens skurk.

James Edvard »Choppy» Warburton (1845–1897) var under hela sitt liv idrottsman, med mångårig verksamhet som tränare och tävlande som långdistanslöpare. Han försörjde sig som värdshusvärd och var familjefar. Uppvuxen i Haslingden, ett distrikt i norra England med kolgruvor och väverier, var han van vid hårt arbete. I sin musikaliska idrottsfamilj var det självklart att ägna sig åt sport. Choppys meritlista var lång med mängder av priser. När hans bana som löpare dalade övergick han till att träna unga förmågor.

Amatörbegreppet, något som var viktigt i England, kom att kontrastera mot de professionella aktörerna. När det fanns pengar att vinna i tävlingar var det självklart att utnyttja sin förmåga. Cykelsportens utveckling under 1890-talet innebar nya utmaningar, och cyklisterna behövde handfasta råd om träning och coachning. Där kom Choppy in som en mycket rutinerad idrottsman och med lång erfarenhet. Han kom att spela stor roll som tränare

för några av den tidens bästa professionella cyklister.

Kvinnliga cyklister använde också hans tjänster. »Lisette« Amelie Le Gall var en av dem, hon som tävlade mot Tillie Anderson, den svenskfödda kvinnliga banmästaren i USA. De tre walesarna, bröderna Arthur och Tom Linton samt Jimmy Michael, var annars de mest kända bland de tränade. Den sistnämnde var medtävlaren i Madison Square Garden då svensken Johnny Nelson 1902 omkom under tragiska omständigheter till följd av en däckexplosion.

Jimmy Michael hade en lysande karriär och vann många lopp på velodromer i både nya och gamla världen. Han gjorde många resor fram och tillbaka mellan Europa och Amerika. Men han kom att ändra inriktning en period och ägna sig åt hästkapplöpning i stället. Jimmy var en småväxt, nått person och passade väl även på hästryggen. Men när pengarna sinade återvände han till cykelsporten. På väg till New York och nya tävlingar dog han ombord på ångaren Savoie 1904. Hans sista tid kännetecknades av alkoholmissbruk och huvudvärk, sviter efter en skallskada i en olycka i Berlin 1903. Jimmy Michael hade stämt Choppy inför domstol därför att han ansåg att Choppy hade förgiftat honom. De stora meningskiljaktigheterna uppkom vid tävlingarna på Catfordbanan i London 1896 då den stora kedjetävlingen ägde rum. Det var ett reklamjippo av kedjefabri-

KEDJE-REKLAM

Jimmy Michael på den franska konstnären Toulouse-Lautrecs tecknade utkast till reklam för Simpson-kedjan. Tränaren Choppy Warburton i bakgrunden gräver i sin svarta väska. Letar han efter stimulantia? Bilden refuserades av kedjetillverkaren men Toulouse-Lautrec tryckte bilden på egen bekostnad. I överrock och hatt till höger syns tidtagaren Reichel.

kanten Simpson som lockade tusentals människor att titta på tävlingarna. Vi detta tillfälle uppträdde Jimmy klart påverkad och körde bland annat åt fel håll på banan.

Av de kända cykelbröderna Linton var Arthur den mest framgångsrike. Sexhundrakilometersloppet Bordeaux–Paris 1891 initierade en väg av långdistanstävlingar, främst Paris–Brest–Paris samma år – och här hemma Mälaren Rundt 1892. I 1896 års Bordeaux–Paris startade Arthur, och slutstriden stod mot fransmannen Gaston Rivierre. Loppet dömdes så att de båda delade på första plats. Arthur var klart påverkad och fick olika drycker av Choppy under loppets gång. Nio veckor senare dog Arthur hemma i Wales 26 år gammal, och det skrevs mycket i tidningarna om orsaken. Officiellt angavs dödsorsaken vara hjärnkollaps på grund av tyfoidfieber. Tom Linton blev inte lika känd som sin bror och även han dog i tyfoidfieber. Han blev 39 år gammal.

Tidningsskriverierna, trasslen med Jimmy Michael och olika rykten gjorde att Choppy Warburton förklarades bannlyst i Storbritannien och portförbjöds på velodromerna av NCU (National Cycling Union). Som motiv angavs att han uppträtt osportsligt. Något om användning av otillåtna substanser fanns inte i uttalandet. Choppy dog i London 17 december 1897. Dödsattesten angav svimning och hjärtproblem. Det fanns ingenting i magsäcken annat än choklad och mjölk. Hjärtat var förstorat, klart hypertrofiskt, med nästan dubbel storlek mot normalt.

Vad sysslade då Choppy Warburton med? På hans tid såldes potenta droger utan kontroll från apotek och handlare. Arsenik, stryknin, heroin, morfin, kokain, koffein, alkohol var stimulantia som var mycket lätta att köpa utan restriktioner. Laudanum – opium löst i alkohol – var ett universalmedel. Blandningar av olika typer var vanliga. »Pemberton's french wine«, det vill säga en blandning av bordeauxvin och kokabladsextrakt med tillsats av kolanöt som patenterades 1884, blev Coca-Cola. Choppy använde »American coffee«, ett extrakt på kolaböner blandat med koffein, en energigivande dryck som var ett exempel på de blandningar som användes och spreds. I Sverige av 1894 var rekommendationen en dos »Maltos-cannabis« – lämpligen i stället för fiskleverolja – för den som ville pigga upp sig på morgnarna. Preparatet gick att köpa ända in på 1930 talet.

Att även svenska cyklister använde diverse medel framgår mellan raderna av de skrivelser som publicerats efter de tidiga Mälaren Runt-loppen.

Choppy Warburton var som idrottsman medveten om vikten av hälsosamt leverne, regelbunden träning, noggrann diet och rimlig användning av olika stimulantia. Självklart var han ekonomiskt beroende av att hans cyklister gjorde bra ifrån sig, så att han fick sin del av prispengarna. De psykiska effekterna av uppmuntran och positiv inställning var han klart medveten om. I sin stora överrock hade han i fodret fickor fyllda med småflaskor. En svart väska hörde till utensilierna. Vad flaskorna innehöll är okänt – men det kan ha varit kolhydratiska substanser, choklad och råa ägg lika gärna som mer aktiva substanser.

Choppy hade långtgående planer på att publicera sina erfarenheter som tränare. Han hade en klippbok med diverse utkast som tyvärr har förkommit.

KEDJE-RÖKNING
Jimmy och Choppy på Players Cigarette Cards.

CYKELBRÖDER
Cykelbröderna Linton och Jimmy Michael stimulerades till stora prestationer genom tränaren Choppy Warburgers benägna hjälp. Gott sällskap i dopningsbranschen hade han av Svenska Röda Korset, som 1894 talade gott om Maltos-Cannabis.

Han var en mycket populär tränare och synnerligen eftersökt både i Frankrike och i England. Något som talar för att han själv använt stimulerande medel har inte påvisats. I mångas ögon, framför allt i hans hemtrakter uppe i Blackburn, Lancashire, var han ett stort föredöme. När han återvände från en ganska misslyckad löparturné i USA i slutet på 1880-talet möttes han vid hemkomsten som en hjälte av många hundra personer. Att han var en utåtriktad, slagfärdig och mycket rolig person, framgår av vänernas beskrivningar.

Den stämpel som eftervärlden har satt på Choppy Warburton bör kanske modifieras. Utan tvekan var han en föregångare som tränare och samtidigt verksam i en tid när användningen av stimulerande medel inte var lika reglerad som i våra dagar. Den tidens tävlingar på velodromer utsatte cyklister för stora risker. Svåra skador och dödsfall var inte ovanliga. Den spänningen bidrog till att locka publik. Av svenska tävlingscyklister var det inte bara Johnny Nelson som dog ung, utan även John Larsson-Lawson och Oskar Aronson som tävlade i USA. Om intag av stimulantia bidrog till olyckorna eller dödsfallen är inte klart – det var uppenbart farliga tävlingar.

Synen på Choppy Warburton bör modifieras – att utpeka honom som den störste skurken och drogadministratören inom cykelsporten är överdrivet. Choppy var före sin tid och använde de medel som då var tillåtna.

Gunnar Svartengren
handkirurg och cykelhistoriker